

„fait accompli-u“ nasproti ni skupščina mogla družega ukreniti nego to, da je za potrebno spoznala, da se g. Pajku za hitrejo in lažjo rešitev náloga še kak strokovnjak pridruži, — da se tako za tisek pripravljene pôle še kritiki družih strokovnjakov podvržejo itd. (Opomniti moram, da, takrat po dolgi bolehnosti zadržan, jaz nisem bil pričujoč v tej seji; ko pa bi bil, ne bi bil pritrdil tej poti „per longum et latum“, o kateri tudi gosp. skupščinarji niso pomislili, koliki stroški vedno ustavljanega tiska se narastó pri takošnem postopanju.)

In vsled teh razprav je deželni odbor poročal o navedenem poročilu deželnemu zboru to-le:

„Zdaj je upanje opravičeno, da bode tudi slovensko-nemški del Wolfovega slovarja v kratkem času dodelan in tiskan.“

To je bilo anno 1874. junija meseca.

Ko se je letos bližal deželni zbor, vprašal je pismo deželni odbor gosp. knezoškofa dr. Pogačarja svečana meseca, naj blagovoli razodeti, kako je s slovarjem, da more poročati deželnemu zboru; al — odbor ni dobil na vprašanje nikakoršnega odgovora. Res: „keine Antwort ist auch — eine Antwort.“

Častiti čitatelji zdaj po aktih vedó vse, kar je treba, da sami lahko sodijo, ali je dopisnik iz Dunaja „Novicam“ v 19. listu pravo trdil ali ne. Ne bilo bi nikakoršnega komentara več treba. Da pa vendar kažem, da bi bil „Tagblatt“ modrejše ravnal, ako ne bi s puhlimi frazami in sofismi zagovarjal 15letne zavleke slovensko-nemškega slovarja, treba, gosp. Dežman, da se „sine ira et studio“ še enkrat srečava v prihodnjem listu.

Častiti čitatelji, mislim, da mi bodo radi absolucijo dali, ako jih trpinčim z obširnimi razkladkami, kajti tû gré za narodno blagó velike važnosti, za katero sem že 1848. leta glas povzdignil in katera bila bi že davno dobro gotova, ako bi nam bil mili Bog pri življenji ohranil gospoda, ki je velik del svojega premoženja žrtvoval narodu slovenskemu! Jaz nisem provociral pravde, provociran pa o nobeni reči nisem vaje molčati.

Dr. Jan. Bleiweis.

Slovensko slovstvo.

* *Kurzgefasste praktische Grammatik der slovenischen Sprache für Deutsche. Mit besonderer Berücksichtigung der Militärterminologie. Zum speciellen Gebrauche in den Militärschulen und für jene Militärs, welche in ihrem Berufe die slovenische Sprache erlernen wollen. Verfasst und verlegt von Andreas Komelj, k. k. Hauptmann im Linien-Inf.-Regimente Baron Maroičič Nr. 7. Klagenfurt 1876. Druck der Hermagoras-Druckerei.*

Pod tem naslovom je naš neutrudljivi rojak dal ravnokar slovnico za rabo posebno slovenskim vojakom na dan. Čutil je namreč, da nikakor ne zadostuje, če se le grdi germanizmi iz „kranjske šprahé“ trebijo iz posameznih besedi, ki jih vojak rabi pri vajah svojih; vedel je, da to samo je toliko, kot hišo zidati s tem, da se streha naredi brez temeljnega zidanja, in da vsi drugi ne zaležejo nič, ako jim ni podlaga slovnica. To mu je bilo povod, da je sestavil kratko slovnico slovensko vojakom, ki razumejo nemški, osobito po izgledu kratke slovnice Česke c. k. stotnika in profesorja Čenskega na c. k. vojaški akademiji. In pravo je zadel. Zato radostni pozdravljamo tudi to novo delo možá, ki neumorno orje ledino na polji vojaškega slovstva vojaške terminologije, in se ponašati more, da ne brez dobrega vspeha, če tudi ga ta ali uni „pisano gleda“, vsaj se nemčurjev v nobenem stanu ne manjka, ki ne vedó, kaj da delajo. Če vojak mora biti čedno adjustiran v vsi njegovi opravi, — če se mora spodobno

obnašati povsod in v vsem, more li kdo zagovarjati to, da mu grdo popačene besede maternega svojega jezika iz ust gredó v službi njegovi? Če pa se bo v vojaških šolah učil pravilni jezik slovenski in bo prosti vojak slišal svojega oficirja lepi slovenski jezik lepo govoriti, odstranile se bodo kmalu spake tudi v vojaškem stanu iz mlega našega jezika. In sedanji čas, ko po novi rekrutni postavi mnogo inteligencije iz učiteljskega stanú in družih izobraženih enoletnih prostovoljcev prihaja v vojaški stan, bilo bi pač lahko mogoče, kmalu vse grde pleve pregnati iz vojaškega govora, ako bi se omenjeni gospodje zavedli dolžnosti, tudi omiko maternega jezika prinesli v svoje kroge. Zato posebno njim priporočamo, naj sežejo po gosp. Komeljevi slovnici in postanejo apostoli čednega slovenskega jezika v onem oddelku sl. naše armade, kjer tudi po ukazih vojnega ministerstva ima slovenski jezik veljavo. Knjižica se dobiva menda v vseh knjigarnah in tudi pri izdatelju samem, ki sedaj slušbuje v Inomostu (Insbrucku) na Tirolskem.

* „Mali občni zemljepis“ je nova knjiga, ki jo je J. Jesenko v Trstu ravnokar na svitlo dal. Pripravna je v prvi vrsti za prve razrede srednjih šol in za učiteljska izobraževališča. V srednjih šolah se zdaj — dokaz žalostne narodne ravnopravnosti v Avstriji — zemljepis povsod, tudi v tako imenovanih slovenskih paralelkah nemško uči; zato se zdaj Jesenkova slovenska knjiga ne more v šoli rabiti. Priporočati pa je slovenskim dijakom kot pomočna knjiga, ki dobro vstreza zlasti takim, ki so nemškega jezika še malo zmožni in nemško šolsko knjigo težko razumejo. Vsa pripravna pa je knjiga za izobraževališča učiteljska. Sicer se tudi tam povsodi ne podučuje zemljepis v slovenskem jeziku (le na Primorskem), pa kot pomočno knjigo naj bi si jo vsak kandidat oskrbel. Sicer ne bode kot učitelj slovenskim otrokom najpotrebnejših reči zemljepisne razlagati mogel. — Priporočamo pa to knjigo tudi sploh vsem, ki se hočejo v slovenskem jeziku na kratko podučiti o zemljepisu. O Avstriji pa bodo dosti obširne in najnovejše date našli. Knjiga je lično in s precej velikimi črkami tiskana in se dobiva pri knjigarjih po 80 krajc.

Zgodovinske stvari.

Osoda Turških sultanov.

Dné 30. preteklega meseca pahnili so v Carigradu s prestola dva in tridesetega sultana iz rodovine Osmanove.

Zanimivo bode ravno sedaj bralcem „Novic“, ako iz Turške zgodovine objavimo povest od odstavljenih njenih cesarjih. Prvi sultan je bil odstavljen leta 1512. Podvzetni duh, s katerim so pridobili si Turki svojo velikost in moč, je začel pešati za Bajazeta II. Osvojevanja tega cesarja so bila Turčiji več na škodo nego na korist in Turško vojsko so vedno pobijali Egipčanki mameluki. Gonzalvo Hordovski prognal je Turke na čelu brodovja Ferdinanda katoliškega iz Joniškega morja, med tem, ko je Peter Anbusonski kot poveljnik papeževega brodovja pustošil Turška posestva v Arhipelagu do uhoda v Dardanele. To je bilo l. 1500. Namesti da bi bil pozval svojo državo k orožji zoper neprijatelje, kakor so zahtevali Bizantinski premagalci, podpisal je Bajazet II. pogodbi o miru z Benečani in Ogri. Janičarji so se uprli temu in razljutili nad sultanom, očitajoč mu, da je proti „kristjanskim psom“ slab in v serailu lén. Bajazet II. je volil za svojega naslednika najstarejega sina Ahmeta, a